

Повний зміст курсу “3 живої історії УГКЦ”:

ВСТУП. Предмет і завдання курсу. Структура і зміст курсу. Загальні відомості про методику Живої історії (oral history), його особливості. Проблематика життя Церкви в умовах тоталітарної держави в міжнародних проектах: дослідницький проект “Aufbruch”. Аналіз стану дослідження: основні джерела; література загального плану; про владик; спогади.

ТЕМА 1

Державна ліквідація УГКЦ. Єпископат катакомбної Церкви.

Обставини підготовки ліквідації УГКЦ в Галичині. Причини. Арешт єпископів. “Ініціативна група”, її діяльність. Собор 1946 р. Ліквідація Церкви на Закарпатті. Вбивство вл. Теодора Ромжі. Церква в катакомбах. Повернення з заслання єп. Миколи Чарнецького та Івана Лятишевського. Загальні риси 3-ох поколінь підпільних єпископів. Особливості єпископського служіння владик Всеволод Величковський, Іван Слезюк, Йосафат Федорик, Володимир Стернюк, Софрон Дмитерко, Олександр Хіра, Павло Василик.

ТЕМА 2

Підпільне духовенство.

Поповнення підпільного духовенства. Підпільні семінарії. Підбір кандидатів. Організація навчального процесу. Висвячення. Конспірація. Координація священичої діяльності. Священичі гуртки.

ТЕМА 3

Карально-репресивна система ГУЛАГу.

Зародження радянської пенітенціарної системи. Політичні портрети керівників НКВС. Вступ радянських військ до Львова. Репресії періоду першої більшовицької окупації. Тюрма на Лонцького. Період німецької та другої радянської окупацій. Структура ГУЛАГу. Географія таборів та спецпоселень. Десталінізація та амністії. Репресії 1960-70-их років.

ТЕМА 4

Церква в катакомбах Портрети учасників підпілля УГКЦ. Етап, заслання, перебування в таборах. Різні аспекти життєдіяльності підпільної Церкви.

ТЕМА 5

Діяльність організацій мирян УГКЦ в підпіллі. Національний характер Церкви, тісний зв'язок з народом. Народна побожність. Традиції карітасу у підпіллі. Початки легалізації УГКЦ.

ТЕМА 6

Методологія *oral history*.

1. Загальне ознайомлення з проектом „ Образ сили духу“ (див. додаток

1) за методологією Жива історія“:

— мета проекту

— способи реалізації проекту:

2. Інтерв'ю .

— типи інтерв'ю: тематичні (див. додаток 2), по персоналіях

— як і де знайти оповідача

— перевірити чи дане інтерв'ю вже існує в архіві ІІЦ

2.1 створення архіву справ та документів (загальне ознайомлення)

2.2 розшифрування інтерв'ю (загальне ознайомлення)

2.3 створення комп'ютерної бази даних (загальне ознайомлення)

2.4 музей, виставки (загальне ознайомлення)

2.5 пасторальний відділ (загальне ознайомлення)

3. Проведення інтерв'ю:

3.1 підготовка техніки до інтерв'ю

3.2 підготовка інтерв'юера до інтерв'ю (пам'ятка інтерв'юеру (див. додаток 3)

3.3 підготовка оповідача інтерв'юером до інтерв'ю

3.4 оформлення відповідних формулярів і здача інтерв'ю.

ТЕМА 7

Методологія проведення інтерв'ю (з використанням відеоматеріалу архіву ІІЦ).

Семінарське заняття

ТЕМА

Наукова праця. План-проспект.

Основні підходи до написання наукової праці. Поняття про план-проспект.

Представлення студентами плану-проспекту своєї майбутньої наукової праці.

Джерела та рекомендована література:

- 1) Турій О. Відродження і організація Греко-Католицької Церкви України.
  - 2) Коломиєць І. Голодування на Арбаті. // Бюлетень релігійної інформації, 1999, №5, с.35-37.
  - 3) Тереля Йосиф. Царство духа. Ужгород, 1994.
  - 4) про перехід Преображенської церкви: Львівські Архиєпархіальні вісті, 1999, № 8, 9.
  - 5) Serge Keleher. Passion and Resurrection: The Creak Catholic Church in the Soviet Ukraine 1939-1989. Lviv, 1993.
  - 6) Йосиф Тереля. Свідок утисків та переслідувань в СРСР. Автобіографія Йосифа Терелі. Мілфорд, 1991.
- Інтерв'ю з АІЦ:
- п. Кобрин В. о. Пецюх І. о. Чухній Я. (тематичне)
п. Гаюк В. п. Гель М. п. Івашків М.
п. Бойчук І. п. Шабатура С.

Теми тематичних інтерв'ю

Тема І. Єпископи і священники.

І. 1. Персоналії

І. 1.1. Єпископи

митрополит Андрей Шептицький
кардинал Йосиф Сліпий
Микола Чарнецький
Іван Лятишевський
Іван Слезюк
Василь Всеволод Величковський
Володимир Стернюк
Софрон Дмитерко
Йосафат Йосиф Федорик
Павло Василик
Яків Тимчук
Петро Козак
Йосиф Гірняк
Іван Чорняк

І. 1. 2. Священники

Євстахій Смаль
Герман Григорій Будзінський та інші

I. 1.3. Інші

о.Гавриїл Костельник о. Антон Поточняк

I. 2. Собор 1946 р.

I. 2. 1. “Ініціативна група“

I. 2. 2. Перехід на православ'я

— агітація

— методи

I. 3. Релігійне життя на засланні

— в тюрмах, під час етапів;

— в таборах, зонах;

— в спецпоселеннях.

I. 4. Відкликання православ'я.

I. 5. Координація священничої діяльності:

I. 5. 1. Підпорядкування.

I. 5. 2. Священничі гуртки.

I. 5. 3. Зв'язок.

I. 6. Підпільні семінарії.

I. 6. 1. Підбір кандидатів.

I. 6. 2. Організація навчального процесу:

— предмети;

— викладачі;

— місце викладів;

— періодичність і тривалість.

I. 6. 3. Окремі підпільні семінарії (їх історія).

I. 7. Висвячення священників.

Тема II. Миряни.

II. 1. Мирянські організації

II. 1. 1. Марійське товариство (дружина)

— провідник;

— кількість членів;

— діяльність.

II. 1. 2. Апостольство молитви.

II. 1. 3. Третій Чин:

- ЧСВВ;
- ЧНІ.

II. 2. Стосунки духовенства і мирян:

- вірність мирян своїм парохам;
  - допомога у душпастирстві;
  - опіка над священиками, монахами, сестрами.
- II. 2. 1. Сповідія.

II. 3. Роль жінки (різні аспекти)

- II. 3. 1. Мирянки.
- II. 3. 2. Їмості.

II. 4. Молодь:

- активність
- задіяність
-

Тема III. Релігійне навчання.

III. 1. Домашнє релігійне виховання:

- вплив мами, бабці, батька, інших родичів, сусідів, тощо;

III. 2. Катехизація:

- в школі, гімназії;
- на приватній квартирі;
- обсяг знань;
- час навчання (тривалість, залежність від шк. навчання);

III. 3. Атеїстичне виховання, його вплив:

- школа;
- вуз.

III. 4. Релігійна література, календарики, образки:

- збереження;
- виготовлення;
- розповсюдження;

III. 5. Реколекції;

III. 6. Місії.

Тема IV: Народна побожність

IV. 1. Паломництва

IV. 1. 1. До чудодійних ікон

- Зарваниця
- Кохавино Погоня
- Гошів Корсів інші
- Крехів Жидачів
- Унів Самбір

IV. 1. 2. До могил праведників:

вл. Миколай Чарнецький

IV. 1. 3. За кордон:

- Люрд
- Свята земля
- Рим

IV. 2. Появи (з'яви) Матері Божої

- Грушів
- Середнє.

IV. 3. Набоженства.

IV. 4. Святкування релігійних свят:

- Різдво (традиційні страви, шопки, вертепи, сповіді)
- Йордан
- Великдень (Вел. Піст, страви, гаївки)

IV. 5. Релігійна атрибутика:

IV. 5. 1. В повсякденному житті і побуті:

- ікони (в квартирах, будинках);
- медальйончики, хрестики, образочки;
- свячена вода та її застосування;
- вервиця тощо.

IV. 5. 2. “Домашні церкви”.

Тема V. Харитативна діяльність.

V. 1. Персоналії:

Митрополит Андрей Шептицький
кардинал Йосиф Сліпий
мати Єлисавета Поппе

о. Іван Дацько

V. 2. Харитативні організації:

Карітас

Народна Лічниця

Вдовичо-Сиротинський фонд

Марійська дружина (суч. Марійське товариство
“Милосердя”)

Союз Українок

Червоний Хрест

Мальтійська служба допомоги

Обнова, УМХ

Церковні братства

сиротинці

V. 3. Неформальна харитативна діяльність:

V. 3. 1. Монаших чинів і згромаджень.

V. 3. 2. Допомога мирян священикам і монахам.

V. 3. 3. Взаємодопомога між священиками (розподіл інтенцій) .

V. 4. Дія західної допомоги:

— окремих осіб із Заходу;

— організована.

—

Тема VI. Чернечі чини та згромадження.

VI. 1. Державна ліквідація монастирів.

VI. 2. Цивільна праця.

VI. 3. Новіціат.

VI. 4. Життя чернечої спільноти

— дотримання обітів;

— розклад дня тощо.

—

Тема VII. Душпастирство.

VII. 1. Таємні Служби Божі.

— комунікація;

— періодичність;

— церковні речі;

- уділення Святих Таїн;
- кількість вірних (чоловіки, жінки, діти)

VII. 2. Відкриті Служби Божі.

VII. 3. Обслуговування:

VII. 3. 1. Вірних:

- похорон;
- хрестини;
- шлюб;
- сповідь;

VII. 3. 2. Жіночих чинів і згромаджень.

VII. 4. Проповіді:

- характер;

VII. 5. Праця з молоддю:

- дитячі катехизаційні табори

Тема VIII. Пристосування-опір.

VIII. 1. Конспірація

- пастирська второпність (різне)
- система зв'язку миряни — священник
- маскування-переодягання отців
- прізвиська

VIII. 2. Пристосування.

VIII. 3. Прояви опору.

VIII. 4. Категорії мучеників і співробітників (колаборантів).

Тема IX. Боротьба за легалізацію УГКЦ.

IX. 1. Відкриті листи, заяви:

- про реєстрацію громади;
- про вихід з підпілля.

IX. 2. Публічні богослуження:

- відправи
- молебні
- панахиди

ІХ. 3. Походи:

- до церкви Юра (17 вересня 1989р.,)
- від Порохової вежі.

ІХ. 4. Організації:

- Ініціативна група для захисту прав віруючих і Церкви (1982-84);
- Комітет захисту Української Католицької Церкви (1987-89?);

ІХ. 5. Голодування в Москві 1989р.

ІХ. 6. Перебрання Преображенської церкви.

Пам'ятка інтерв'юеру

Під час проведення інтерв'ю необхідно дотримуватись певних правил

1. Підготовка техніки до інтерв'ю:

- перевірити справність техніки;
- під час проведення інтерв'ю необхідно мати зі собою батарейки і продовжувач;
- використання мікрофону під час інтерв'ю.

2. Підготовка інтерв'юера до інтерв'ю (методичка ІІЦ):

- інтерв'юер повинен знати про: структуру церкви, чернечі чини та згромадження, внутрішній устрій церков, церковний утвар, церковний одяг, богослужбові книги, складові частини богослужіння, свята в церковному році;
- інтерв'юер повинен знати про історію підпілля УГКЦ: („Ковчег“).

3. Психологічна підготовка до інтерв'ю:

- уважність під час інтерв'ю;
- вічливе ставлення до оповідача під час інтерв'ю (незалежно чи подобається Вам що він говорить);
- не вступати в полеміку;
- вміння заспокоїти людину;
- не перебивати (або робити це при необхідності дуже тактовно);
- звертання до оповідача;
- дати можливість виговоритись оповідачу (не записуючи на плівку).

4. Підготовка оповідача інтерв'юером до інтерв'ю (запитники): для якісного проведення інтерв'ю інтерв'юер повинен завчасно подбати про:

— домовленість на інтерв'ю:

1. Зручний для оповідача час.
2. Щоб час проведення інтерв'ю не поєднувався з іншою роботою оповідача.
3. Для членів монаших згромаджень має бути дозвіл єгумені.

— підготовку оповідача до інтерв'ю:

1. Познакомити оповідача завчасно з відповідним запитником.
2. Попросити оповідача скласти приблизний план розповіді, згадавши наперед дати (і занотувати їх), географічні назви (уточнити правильність написання географічних назв), прізвища (уточнити правильність написання).
3. Настроїти оповідача на інтерв'ю (вміння розговорити людину).

Проведення інтерв'ю:

1. На початку касети потрібно сказати „Сьогодні _____(число,місяць рік) Інтерв'ю
п р о в о д и т ь _____ (п р і з в и щ е і н т е р в ' ю е р а) .
О п о в і д а ч

_____ (прізвище, ім'я оповідача). Чи даєте Ви згоду на
використання інтерв'ю?“

2. Під час проведення інтерв'ю слідкувати за технікою.
3. Необхідно бути уважним під час проведення інтерв'ю.
4. Не можна задавати одночасно кілька запитань, як правило в такому випадку оповідач відповідає на останнє запитання.
5. У формулярі „Історія інтерв'ю“ необхідно отримати підпис оповідача на згоду про використання інтерв'ю.
6. Поцікавитись чи є у оповідача фотографії, документи або музейні речі(пояснити які) і попросити подарувати їх ІІЦ (якщо це не можливо попросити для знімання копій). **Кожне інтерв'ю обов'язково повинно мати принаймні знімку оповідача.** Документи і фотографії повертаються власнику через інтерв'юера (в день здачі звіту документи скануються і повертаються інтерв'юеру). Фотографії повертаються власнику на протязі 2-ох місяців (не пізніше).

Оформлення відповідних формулярів і здача інтерв'ю:

Оформлення формулярів. Для здачі інтерв'ю необхідно заповнити такі формуляри:

- а) Історія інтерв'ю — необхідно заповнити старий і новий зразок (обов'язково взяти підпис оповідача про використання інтерв'ю);
- б) Паспорт—необхідно заповнити старий і новий зразок (новий зразок паспорта заповнюється перед інтерв'ю разом з оповідачем);
- в) Інвентарна картка фоторгафії (заповнюється тільки новий зразок формуляра);
- г) Інвентарна картка документа (заповнюється тільки новий зразок формуляра);
- д) Інвентарна картка фонограми — це короткий опис кожної сторони касети інтерв'ю. Фонограма пишеться у вигляді коротких тез, **які обов'язково включають всі дати, географічні назви, прізвища. Фонограма пишеться у такій послідовності як звучить розповідь. При написанні фонограми необхідно робити пропуски між тезами а також залишити 5 см лівого поля для приміток, перед написанням кожної тези ставиться дефіс. Фонограма кожної сторони касети пишеться на окремій картці паперу.**

Касети: кожне інтерв'ю записується на окремих касетах; якщо в результаті запису залишилась вільна сторона касети, вона не використовується для запису іншого інтерв'ю.

Опис касет:

1. На торцевій стороні коробки від касети необхідно написати з ким взяте інтерв'ю а також ініціали інтерв'юера.
2. На описовій частині коробки потрібно відмітити з ким взяте інтерв'ю а також метраж записаного інтерв'ю кожної сторони.
3. На касеті необхідно написати з ким взяте інтерв'ю а також ініціали інтерв'юера.

Оформлення інтерв'ю: кожне інтерв'ю оформляється як окремий пакет документів, який **обов'язково** включає:

1. касети
2. формуляри
3. документи
4. фотографії
5. картка власних назв і прізвищ

6. музейні речі

Формуляри:

Для задачі інтерв'ю необхідно заповнити такі формуляри:

- Власна оцінка інтерв'ю(аверс)
- Історія інтерв'ю(аверс)
- Паспорт персоналії(аверс, реверс)
- Короткий паспорт персоналії(аверс)
- Облікова картка фотографій(аверс, реверс)
- Облікова картка документів(аверс, реверс)
- Фонограма(аверс)
- Короткі відомості про персоналію(аверс)